

gospodarske, obertniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta 1 fl. 80 kr., za četrt leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20, za pol leta 2 fl. 10 kr., za četrt leta 1 fl. 5 kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 28. septembra 1859.

Gospodarske skušnje.

V jeseni z gipsom gnojiti je dobro.

Gips je posebno dober gnoj za deteljša, če se njiva ž njim le v deževnem vremenu posiplje. Če se pa primeri, da koj po tem, ko se je deteljše z gipsom potreslo, suho vreme nastopi, kar se rado spomladi pripetí, bo gips malo zdal ali celó nič. Ravno zatega voljo so umni kmetovavci skušali, z gipsom že pozno v jeseni, njive z deteljo obsejane, ker po navadi rado dežuje, potresati. Skušnje te so se posebno dobro obnesle, in sicer tako, da na tistih njivah, ktere so bile pred božičem z gipsom pognojene, je letos detelja za en čevelj večja zrastla, kakor na drugem kosu ravno tiste njive, ki ni bil z gipsom pognojen. — Kdor tedaj v jeseni že proti božiču deteljša z gipsom potresa, more gotov biti, da se mu bo drugo leto njiva bogato splačala, ker bo dovelj piče na nji nakosil.

Prav bi tedaj bilo, da bi se kmetovavci tega gnojenja bolj poprijeli kakor dozdej; saj gips ni drag in na deteljšu veliko veliko zdá.

Kakošna voda se senožetim najbolj prileže?

Da je med vodo in vodo za namako senožet in travnikov velik razloček, je gotovo. Tukaj bomo le povedali, ktere vode so za namako senožet najboljše; te le namreč: 1) tiste, ki se iz vasi odtekajo; 2) tiste, ki pritekajo z dobro obdelanih krajev ali takih krajev, kjer veliko ljudi stanuje, posebno če tečejo s hribov in hribovitih krajev, kjer skor vsak dež polja, ceste, dvore itd. poplahuje; 3) vsi tisti studenci, ki v apnénih in granitnih hribih izvirajo, če le niso tako apnéní, da bi reči oskorjali; 4) vsi topli studenci, ktere razkrojene rudnine v sebi imajo. — Slabeje od imenovanih so pa te-le: 1) take vode, ki iz neobdelanih krajev, ali pa iz hrastovih in jelševih borštev pritekajo; 2) tiste, ki v pešenih krajih izvirajo. — Škodljive so: 1) studenci, ki v šotnih tléh ali mahovji izvirajo, ali pa če se šota in mah blizo njih vira nahaja; 2) voda, ktera rudni pesek, posebno svinčene rude ali druge oistre ali razjedljive smeti iz fabrik donaša.

Živinozdravilske skušnje.

(Vprežni živini rane ozdravljati). Ogoljene in otisnjene rane se dajo vprežni živini kmali ozdraviti, ako se na nje, večkrat na dan, v svinjskem žolču namočene rutice pokladajo. Bolj ko je žolč star, koristnejši je in rano poprej ozdravi.

(Zoper božjast pri prešičih). Živinski zdravnik Schlag je bolj mesnatih peres tiste rastline, ki se ji nateresk, pri nas na Kranjskem naterst (sempervivum tectorum, Hauswurz oder Hauswurz) pravi, kuhati dal in vodo tega zeliša nekemu prešičku povžiti, kterege je božjast tako vila, da se je mislilo, da mora poginiti. In to zdravilo se je pri prasetu tako dobro obneslo, da se je popolnoma ozdravilo in ga ni od tega časa božjast več napadla.

(Višnjevo mleko) je živinski zdravnik Uder naj-

večkrat pri kravah zapazil, ki so preveč deteljne klaje povžile. Marsikaj so ljudje že zoper to napako skušali, kar pa vse tako dolgo ni nič pomagalo, dokler niso jeli detelje s slamo in senom mešati in kravam pokladati, zraven tega pa živini encijana in kalmeža dajati.

Od kod je prišla naša živina?

Naši kraji niso skoraj ne eni naših domačih žival perva domovina. O domovini živali, ki jo zdaj domačo imenujejo, piše sloveči francozki naravoslovec Izidor Geoffroy-Saint-Hilaire sledeče:

Kosmopolitov, to je, žival, ktere bi živele v vsakem kotu sveta, ni ne med ribami ne med golaznimi; so pa med ptiči in sesavci, in skoraj večino teh nahajamo po celem svetu, posebno pa konje, goveda, ovce, koze, mačko in še celó prešiča, pred vsemi pa psa. Iz tega se vidi, da človek ne more, kakor bi hotel, jih sém ter tje prestavljati. Jutrove dežele, zlasti Azija, so perva domovina skoraj vseh takih žival, ktere so že davno davno krotke. Reči se smé, da so zovoljo tega najkoristnejše, ker že tako dolgo človeku služijo. Med živalmi, ktere so bile najpred ukrotene, nahajamo zlo mnogoverstne plemena, katerih bi ne bilo poznati po njih prvotni divji podobi. Najbolj omikani narodi imajo največ plemen domačih žival, neomikani pa imajo večidel živino, ktera se malo loči od živine prvotne podobe, pa tudi malo različnih plemen imajo:

Slavni Geoffroy-Saint-Hilaire meni, da so imele živali svojo prvo domovine tako-le:

V Evropi so domá: beli zajček, gos, navadna raca, labud, ligurska in navadna bčela.

V Azii so domáin od tod so se po svetu razširili: pes, konj, osel, prešič, velbljud, dromedar, koza, ovca, govedina, cebu, bivol, severni jelen, tatarski bivol, arui, gaur; ptičev: golob, kokoš, navadni bazant (fazan), pav, gerlica, labudna gos, zlati bazant, sreberni bazant, bazant s kolarjem, židna gosenca, ricinova in ajlantova židna gosenca.

V Afriki so domá: mačka, podlasica, turška kokoš, kanaljčki, egiptiška bčela.

Amerika je prvotna domovina indiškemu prešiču, lami, alpaki, puranu, pižmovi raci, košenilski uši.

Po številu ima domačih žival svoje prvotne domovine v Evropi 6, v Azii 27, v Afriki 5, v Ameriki pa 6.

Od nove občinske ali srenjske postave.

Ljube „Novice!“ Pred 10 in 11 leti ste večkrat svojim bravcom kaj koristnega zastran političnih ali postavodajavnih reči povedale. Zdaj se je zopet dōba odperla, ktera Vas vabi o zadevah obljubljenega novega organiziranja kako besedico spregovoriti, in gotovo so vsi vaši bravci takega berila željni, kateri spoznajo, da marsikaj poprave potrebuje. Zatega voljo so nam tudi presvitli Cesar več pre naredb obljubili.